

Karel Van den Bosch
Hoofdredacteur

Dit eerste nummer van de jaargang 2007 van het Tijdschrift voor Sociologie bevat een essay, twee artikels en een aantal boekbesprekingen. Het essay van Wil Arts is een aangepaste versie van de tekst van de rede die hij hield ter gelegenheid van zijn afscheid, in december 2006, als hoogleraar algemene en theoretische sociologie aan de Universiteit van Tilburg. Hierin behandelt hij een zeer actueel en belangrijk onderwerp: de transitie in Oost-Europa van centraal geleide economieën naar decentrale markteconomieën, en wie daarin de winnaars en wie de verliezers waren. De gevolgen van de markttransitie zijn het onderwerp van verhitte debatten, zowel op theoretisch als empirisch niveau, tussen – onder meer – degenen die van mening zijn dat deze transitie fundamenteel andere mechanismen van sociale stratificatie met zich mee heeft gebracht, en anderen die stellen dat de oude elite, dankzij hun blijvende hulpbronnen, ook onder het nieuwe regime een hoge sociaal-economische status heeft behouden. Arts benadrukt dat voor een goed functionerende markteconomie niet alleen de juiste procedures en instituties nodig zijn, maar ook wat hij noemt een situatieadequaat cognitief en moreel referentiekader. Veel mensen in Oost-Europa – en vooral degenen die objectief of subjectief tot de verliezers behoren – beoordelen de nieuwe situatie niet alleen vanuit welbegrepen eigenbelang, maar blijven de normen en waarden van de vroegere ideologie hanteren.

Het belang van normen, waarden, verwachtingen is uiteraard iets waar juist sociologen, meer dan de beoefenaren van andere disciplines, oog voor hebben. Dit blijkt ook uit het artikel van Christien Gilleir over het fenomeen van thuisbevallingen. Thuisbevallingen zijn een uitzondering in Vlaanderen; in tegenstelling tot in Nederland vindt 99 percent van alle bevallingen in een ziekenhuis plaats. De vrouwen die hiervoor kiezen gaan dus bewust of onbewust tegen de gangbare gemedicaliseerde praktijk in. Hoewel deze keuze vaak ingegeven zal zijn door zeer verschillende en eerder persoonlijke motieven, blijken deze vrouwen toch een aantal kenmerken gemeenschappelijk te hebben. Vergeleken met vrouwen die in het ziekenhuis bevallen, zijn hun overtuigingen veel minder normconform. Dit non-conformisme komt ook op andere terrei-

nen tot uiting. Vrouwen die thuis bevallen zijn relatief hoog opgeleid, maar toch minder vaak buitenshuis beroepsactief dan andere moeders van jonge kinderen.

Het onderzoek van Christien Gilleir is een mooi voorbeeld van wat in mijn ogen één van de sterkste kanten van de sociologie is: het zichtbaar maken van verbanden en achtergronden die niemand had gezien of vermoed rond toch nogal alledaagse fenomenen, zoals bevalling. De redactie is blij dit artikel te kunnen publiceren, temeer daar het gaat om een onderzoek dat zij voor haar eindverhandeling had uitgevoerd. (Met een eerdere versie van dit artikel dong zij trouwens vorig jaar mee naar de “Acco-prijs van de Vereniging voor Sociologie”.)

Lieve Vanderleyden en Leen Heylen doen in hun artikel verslag van een onderzoek naar het andere uiteinde van de levensloop: de ouderdom, en met name naar de sociale contacten van ouderen en hun eenzaamheidservaringen. Globaal gezien gaat het wat dat betreft goed met de ouderen: de grote meerderheid van de ouderen heeft frequent contact met kinderen of anderen. Over de tijd heen zijn de contacten wel in frequentie afgenomen, maar toch zijn de eenzaamheidsgevoelens in dezelfde periode niet toegenomen. Deze merkwaardige bevinding is een illustratie van de verbanden (of het gebrek daaraan) die Vanderleyden en Heylen cross-sectioneel vaststellen: niet de contactfrequentie en de diversiteit van het sociale netwerk bepalen de mate van subjectieve eenzaamheid, maar wel de gewenste, maar niet genoten, sociale contacten, evenals tekorten op andere levensterreinen, zoals een slechte gezondheid, laag inkomen en verweduwing.

Met dit nummer nemen wij ook afscheid van Kurt De Wit als redactiesecretaris van het *Tijdschrift voor Sociologie*. De redactie en alle lezers van dit Tijdschrift zijn hem veel dank verschuldigd. Kurt De Wit deed veel meer dan van een redactiesecretaris mag worden verwacht. Niet alleen schreef hij de verslagen van de redactievergaderingen en verzorgde hij de communicatie tussen auteurs, beoordelaars en redactie. Hij zocht en vond ook de externe en interne referees en spoorde hen op tijd en stond aan om hun werk te doen. Wanneer beoordelingen niet op tijd binnenkwamen, schreef hij desnoods zelf een beoordeling. Het feit dat het Tijdschrift sinds enkele jaren altijd op tijd verschijnt, is in hoge mate aan hem te danken. Daarnaast vond hij nog tijd om het speciale Thema-nummer ter gelegenheid van de vijfentwintigjarige jaargang van het Tijdschrift te redigeren, waarin hijzelf (samen met An Jacobs) ontstaan en wederwaardigheden van het Tijdschrift uit de doeken deed, en waarin vroegere hoofdredacteuren terugblikten op de geschiedenis van dit Tijdschrift en van de sociologie in Vlaanderen meer in het algemeen. Ik vermoed dat dit één van de meest gelezen afleveringen ooit van het *Tijdschrift voor Sociologie* is geweest. De redactie begrijpt dat hij na al die jaren van tijdrovend werk graag de fakkel doorgeeft. Wij zijn blij dat hij wel lid van de redactie wil blijven, en ik persoonlijk hoop nog lang met hem samen te kunnen werken.